

Tett trehusbebyggelse i Arendal Kommune - beskrivelse

3. februar 2025

Innholdsfortegnelse

Brannsikring av verneverdig, tett trehusbebyggelse i Arendal	3
Tilskuddsordning	3
Riksantikvarens kriterier	3
Tett trehusbebyggelse i Arendal kommune	3
Beskrivelse av områdene	5
Øvre Tyholmen	5
Historikk	5
Planstatus	5
Brannfare	5
Nedre Tyholmen	6
Historikk	6
Planstatus	7
Brannfare	7
Barbu	8
Historikk	8
Planstatus	9
Brannfare	9
Strømsbuveien	10
Historikk	10
Planstatus	12
Brannfare	12
Kittelsbukt- Moribakken	12
Historikk	12
Planstatus	13
Brannfare	13
Kolbjørnsvik	14
Historikk	14
Planstatus	16
Brannfare	17
Merdø	19
Historikk	19

Planstatus	20
Brannfare.....	20
Revesand	20
Historikk.....	20
Planstatus	22
Brannfare.....	22
Sandviga	22
Historikk.....	22
Planstatus	24
Brannfare.....	24
Narestø	25
Historikk.....	25
Planstatus	27
Brannfare.....	27

Brannsikring av verneverdig, tett trehusbebyggelse i Arendal

Tilskuddsordning

Etter den katastrofale brannen i Lærdal i 2014, satte riksantikvaren i gang en tilskuddsordning for å forebygge områdebranner i tett trehusbebyggelse med kulturhistorisk verdi.

Brann har historisk sett alltid vært en trussel mot tett bebyggelse. De fleste norske byer har blitt rammet av bybranner. Selv om antallet bybranner har gått ned som en konsekvens av moderne teknologi og brannvern, er ikke trusselen borte. Det er fortsatt mange faremomenter i trehusmiljøene, og tett trehusbebyggelse er veldig sårbar for brannspredning. Brannen i Lærdal i 2014 var en påminnelse på hvor ødeleggende branner kan bli når forholdene ligger til rette for rask spredning. Derfor er det viktig at brannsikring av disse områdene prioriteres, og at kompetente fagfolk er med i hele sikringsprosessen.

Riksantikvarens kriterier

Riksantikvaren definerer tett trehusbebyggelse som klynger av trehus på mer enn 20 bygninger som ligger nærmere hverandre enn 8 meter. Bebyggelsen må være verneverdig, og bygningene oppført før år 1900.

Norge har over 200 slike tette trehusområder. Disse er ofte eldre trehusbebyggelse i byer, men klyngetun og fiskevær kan også falle innenfor denne kategorien. Nevneverdige eksempler er Sandviken i Bergen og fiskeværet Henningsvær i Nordland. Riksantikvaren nevner ikke uthavner, men for sørlandskysten og Arendal er det aktuelt i tillegg til tette byområder.

Tett trehusbebyggelse i Arendal kommune

Arendal kommune har god oversikt over sine bevaringsverdige områder og har søkt om tilskudd flere ganger. Vi har 10-15 områder som faller inn under riksantikvarens kriterier. Det er mottatt tilskudd og gjort tiltak på blant annet Merdø, øvre og nedre Tyholmen og Barbu. Det er også etablert slukkeposter, blant annet på Narestø.

Brannvesenet har hatt en gjennomgang for å få oversikt over våre tette trehusmiljøer, når det gjelder innsatstid, slukkevannkapasitet og tilgjengelighet. Flere av disse historiske småstedene har dårlig vannkapasitet, ikke vannforsyning i det hele tatt, lang innsatstid eller vanskelig tilgjengelighet for brannvesenet.

Samtlige områder er satt av til hensynssone H570, kulturmiljø i kommuneplanen, og er en del av «*kommunedelplan for sikring og videreutvikling av bevaringsverdig bebyggelse og områdene rundt*», som ble vedtatt i 2003. Noen av områdene er regulert til antikvarisk spesialområde eller hensynssone kulturmiljø H570.

Foruten de fredede bygningene i områdene, er det også markert enkelte bygninger og anlegg med svært høy alder, høy grad av autenticitet eller betydning for stedet. Dette er bygninger som bør prioriteres slukket hvis det brenner i flere bygninger på stedet. Det vil si etter at alle personer er kommet i sikkerhet.

De utplukkede områdene er unike, og representerer store, uerstattelige, kulturhistoriske verdier. Tettheten faller inn under riksantikvarens kriterier for tilskudd.

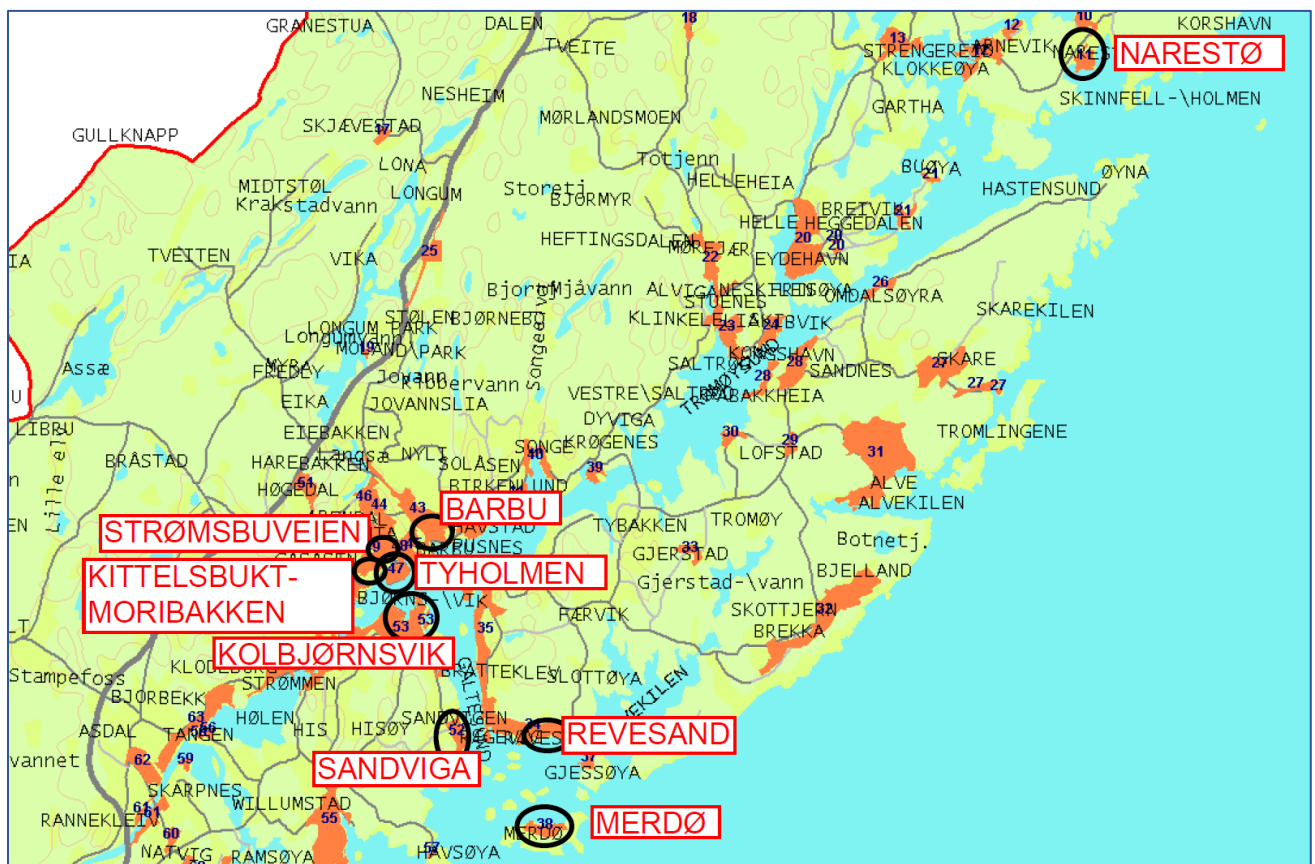
Prioriterte områder i årene fremover

- Øvre Tyholmen
- Nedre Tyholmen
- Barbu

- Strømsbuveien
- Kittelsbukt- Moribakken
- Kolbjørnsvik
- Merdø
- Revesand
- Sandviga
- Narestø

Områder der tiltak er gjennomført

- Narestø - slukkeposter
- Øvre Tyholmen- områdebrannalarmanlegg (dette anlegget er avviklet)
- Nedre Tyholmen- varmesøkende kamera
- Merdø- områdebrannalarmanlegg
- Barbu -varmesøkende kameraer

Kart over områdene vi mener det bør settes inn tiltak for å forebygge brann. De som er markert med ring har så tett bebyggelse at de faller inn under riksantikvarens kriterier for tilskudd. Orange markeringer viser områder som er omfattet av «kommunedelplan for sikring og videreutvikling av bevaringsverdig bebyggelse og områdene rundt». Alle områdene er satt av til hensynssone H570-kulturmiljø i kommuneplanen.

Beskrivelse av områdene

Øvre Tyholmen

Historikk

Tyholmen var den største av de 7 holmene Arendal ble anlagt på fra 1600-tallet. Bebyggelsen ble spart for de store bybrannene, og deler av den eldste strukturen med bygningene er fortsatt intakt.

På Øvre Tyholmen bosatte håndverkere og sjømenn seg, mens de mest attraktive eiendommene langs sjøkanten ble bebyggt av de store trelasthandlerne og høyere embetsmenn.

Øvre Tyholmen

Rådhuset er et av Norges største trebygninger, opprinnelig bygd som privatbolig for trelasthandler Morten Michael Kallevig.

Planstatus

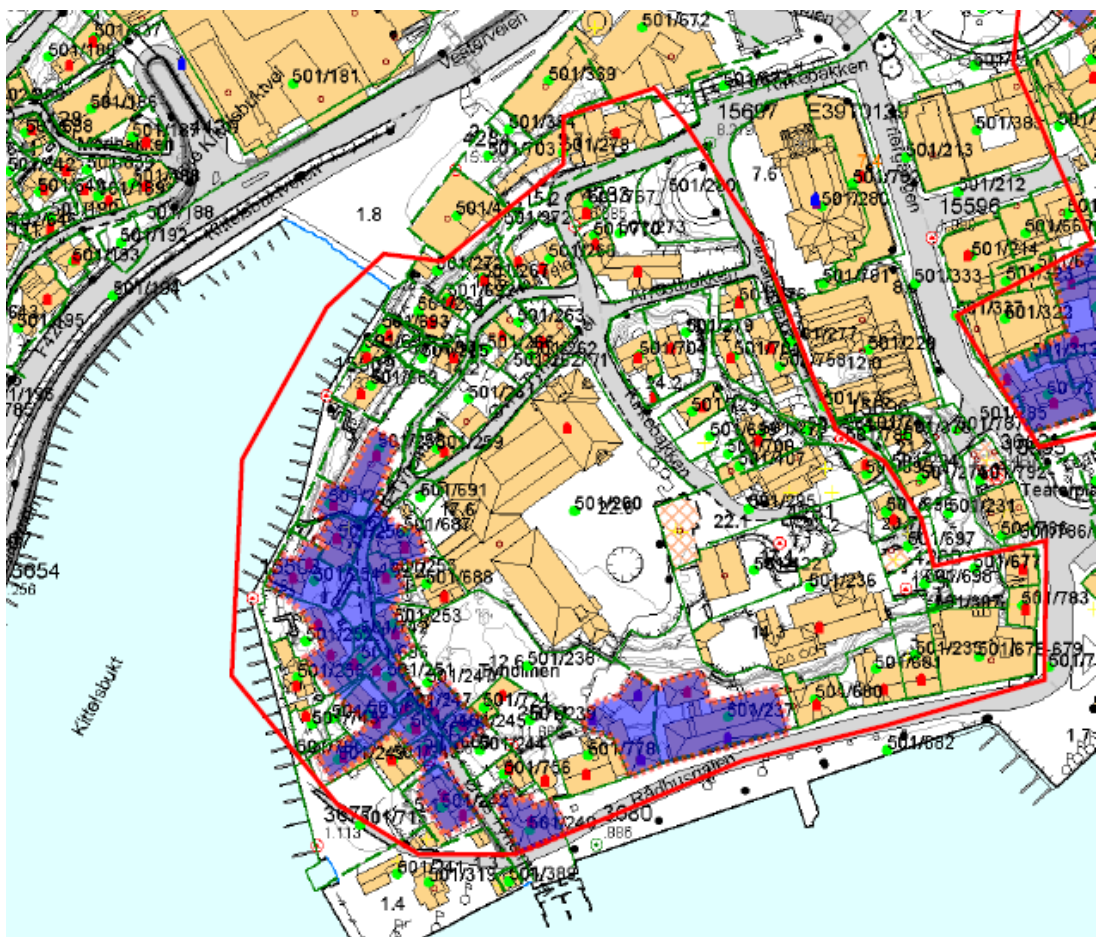
Området er regulert til antikvarisk spesialområde i reguleringsplan for Tyholmen som ble vedtatt i 1999, og bygningene langs Rådhusgata er regulert til hensynssone kulturmiljø i reguleringsplan for Rådhusgaten, vedtatt i 2012.

Brannfare

Freda bygninger, som må prioriteres: På Tyholmen er til sammen 7 bygninger fredet; Rådhuset, gnr. 501, bnr. 237, bygd i 1812-15, Lassens hus m. uthus, gnr. 501, bnr. 238, Rådhusgt. 12, bygd i 1809, Kløckers Hus med 2 bakbygninger (nå bymuseum), gnr. 501, bnr. 221, bygd i 1826 og Den gamle Tollboden, gnr. 501, bnr. 219, bygd i 1679. (nå Eldresenteret)

Alle disse freda bygga ligger i klynger på mer enn 20 hus, der avstanden er kortere enn 8 meter.

Området er oppført i Riksantikvarens NB-register over antikvariske byområder som har nasjonal verdi.

Trehusbebyggelsen "Øvre Tyholmen", der den eldste delen er markert.
 Lassens hus m. uthus, gnr. 501, bnr. 238, Rådhusgt. 12
 Rådhuset, gnr. 501, bnr. 237

Nedre Tyholmen

Historikk

Noen av de eldste bygningene i byen ligger her på Nedre Tyholmen

Byens eldste bebyggelse ble anlagt på holmer på 1600-tallet. Det var de store handelsmennene fra blant annet Havsøya som flyttet inn til byen og satte opp husene sine her. Handelsrettighetene ble først sikret med kjøpstadsrettighetene i 1723.

I 1868 brant store deler av byen ned til grunnen. Tyholmen ble spart for flammene, men ble likevel regulert i reguleringsplanen fra 1868. Smalsund er regulert med utfylling, og Nedre Tyholmen har fått rette branngater med typisk kvartalsstruktur.

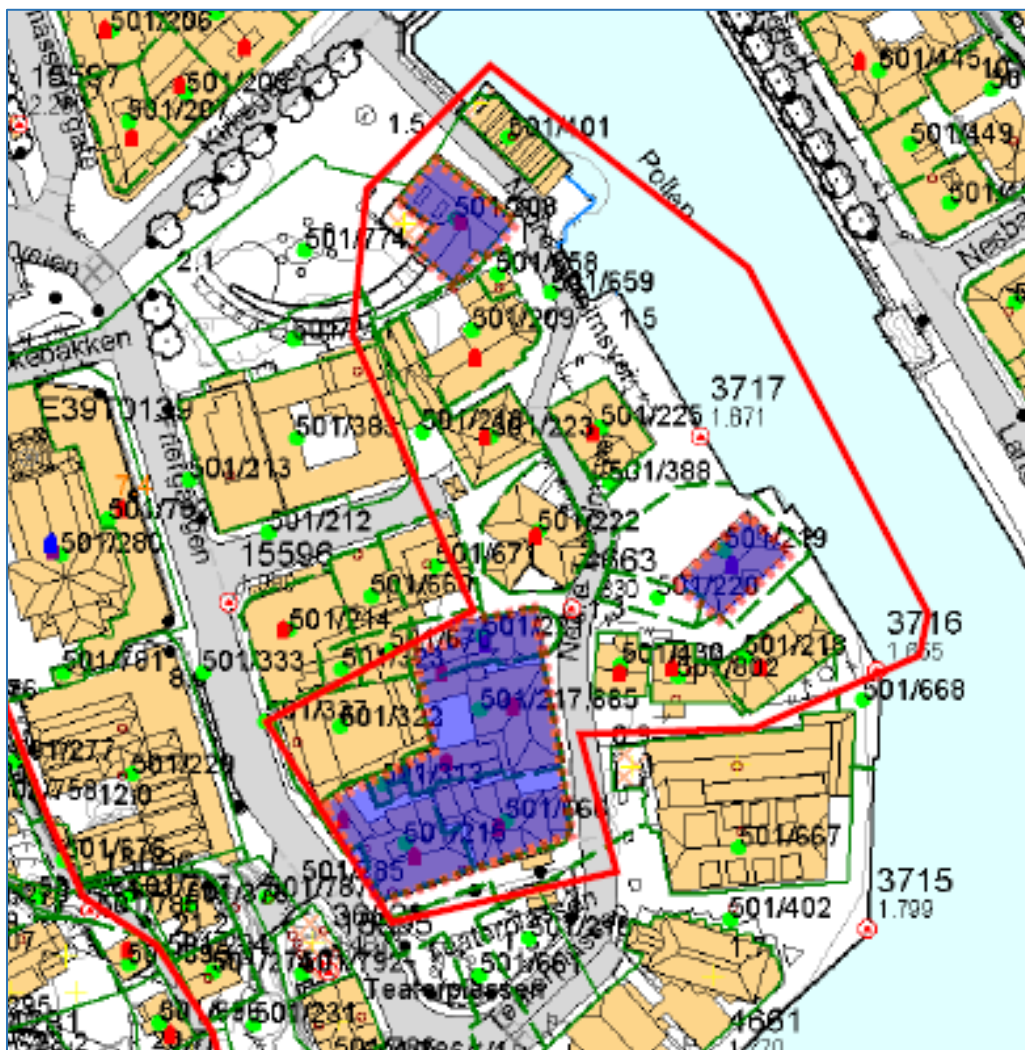
Bevaringsprisen fra «Europa Nostra» ble tildelt dette kulturmiljøet på Tyholmen i 1991. Europa Nostra er en europeisk samlingsorganisasjon for frivillige kulturvernorganisasjoner, som arbeider på ulike måter for å skape oppmerksomhet og bevisstgjøring rundt kulturarv.

Planstatus

Området er regulert til bevaringsområde i reguleringsplan for Tyholmen vedtatt i 1999.

Arbeid med regulering av den eldste bebyggelsen rundt Jaktekaia pågår, og planen forventes sluttbehandles i bystyret 31.01.2025.

Brannfare

Kløckers Hus med 2 bakbygninger (nå bymuseum), gnr. 501, bnr. 221
Den gamle Tollboden, gnr. 501, bnr. 219 (Eldresenteret)
Politikammeret, gnr. 501, bnr. 208

Barbu

Historikk

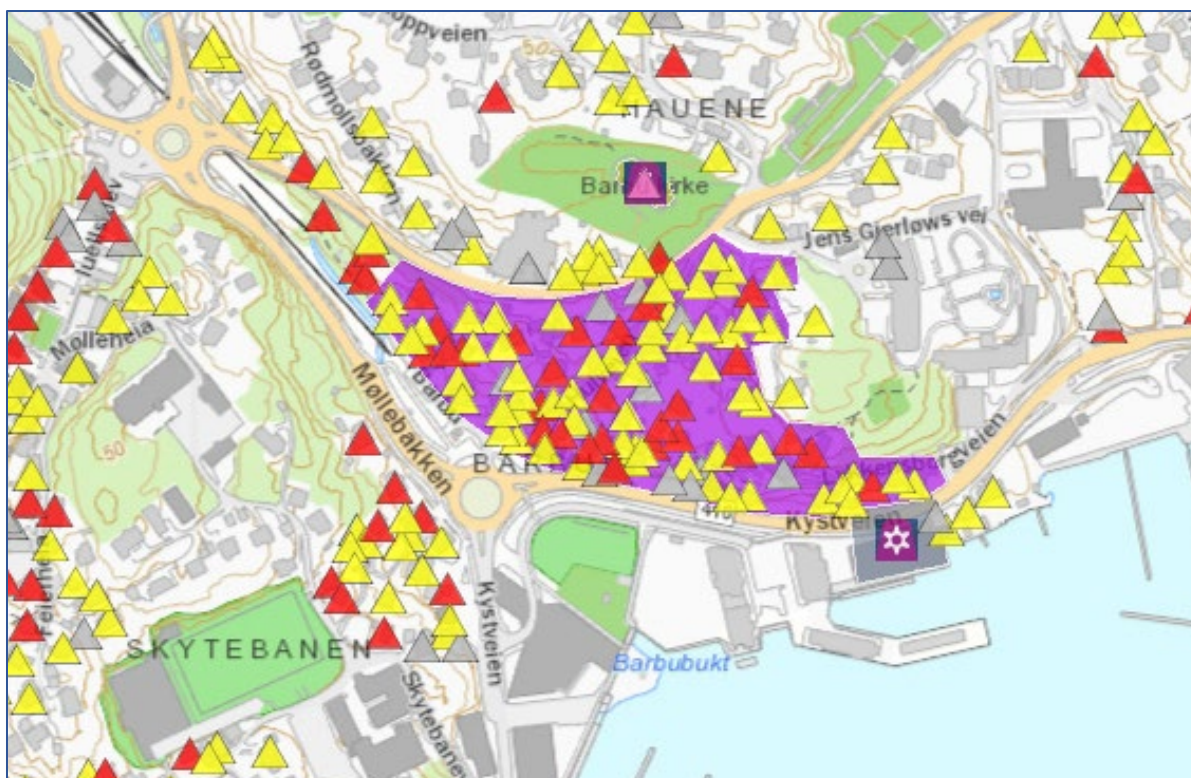
Den første gruvedriften i arendalsområdet startet øverst i Barbudalen på slutten av 1500-tallet, og Barbubukt var utskipningshavn for malmen. Barbuelva gav mange muligheter for ulik virksomhet, og det ble et strandsted i utløpet av elva, der utskipningen av malm og etter hvert andre produkter foregikk. Det var også et skipsverft her; Løckensborg, der det ble bygd 4 skuter på slutten av 1700-tallet.

Barbu var egen kommune fra 1878 til 1902, og strakk seg da rundt bykommunen Arendal, fra øst til vest. Barbu kirke ble bygd i denne perioden, slik at kommunen kunne ha sin egen kirke.

Barbu, postkort, trolig fra 1920-tallet. De fleste bygningene vi ser på bildet står den dag i dag.

Jernbanen ble ført helt ut til havna og Tollboden rundt 1920-30 tallet, og nye veier er blitt bygd. Mye historisk bebyggelse er forsvunnet som følge av slik utvikling.

Utsnittet viser tettheten av kulturminner i strandstedet. Barbu er lagt inn som brannsmitteområde i riksantikvarens karter over «tett trehusbebyggelse» (lilla markering).

Planstatus

Barbu ble regulert til antikvarisk spesialområde i 1989.

Brannfare

I strandstedet er det svært mange bygninger som ligger tettere enn 8 meter fra hverandre. Noen mindre klynger med historisk bebyggelse ligger i tillegg rett i nærheten. Som vi ser av kartene er det mange sefrak-registreringer med byggeår før 1850 (røde trekanter), og svært mange registrert i siste halvdel av 1800-tallet.

Klynga som er markert er bygningene som opprinnelig hadde offentlige funksjoner, de har også til dels svært høy alder. Det er først og fremst som kulturmiljø det markerte området har særlig verdi. Ved en evt. områdebrann bør dette området prioriteres etter at alle personer er bragt i sikkerhet.

Barbu strandsted nord i bildet, og Korketrekkeren den lille klynga nederst. Sørlig del av Korketrekkeren er regulert til hensynssone kulturmiljø.

Strømsbuveien

Historikk

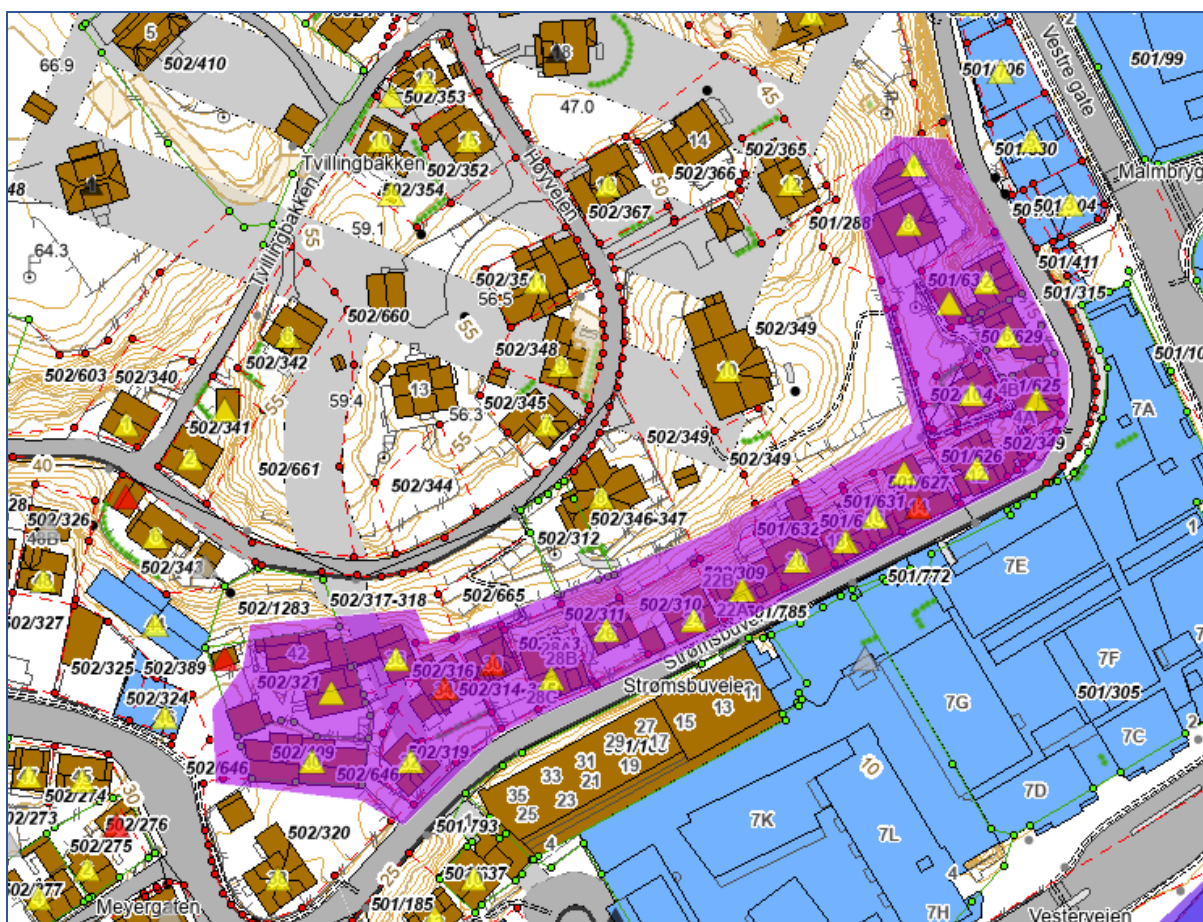
Strømsbuveien var byens innfartsvei fra vest helt fram til 1953 da Vesterveien stod ferdig. Området tilhørte Strømsbo Gård og ble først bygd ut etter at Strømsbuveien ble anlagt i 1865-67.

Strømsbuveien ca. 1920.

Strømsbuveien sett fra to retninger.

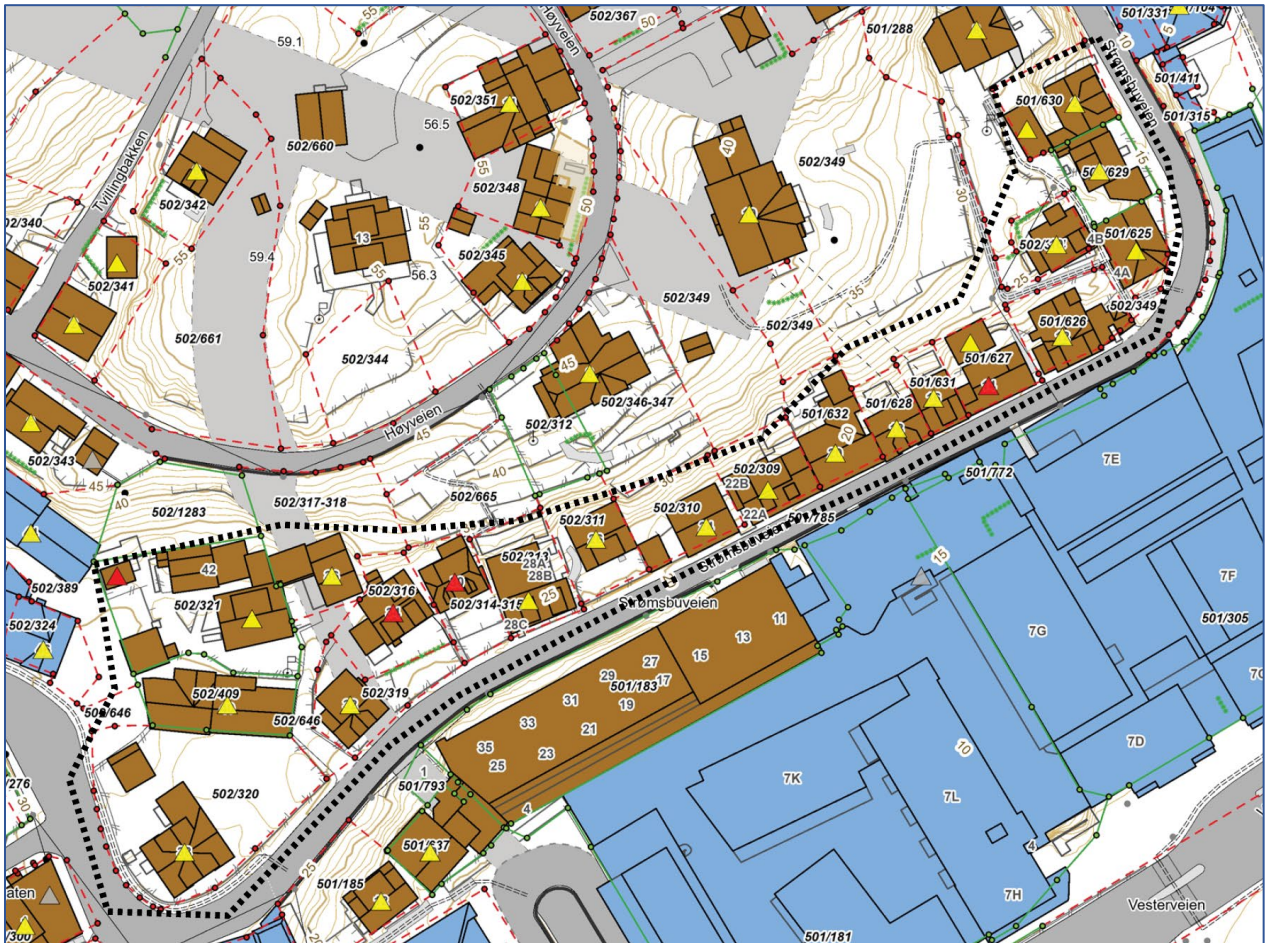
Kartet viser at husene er bygd etter 1850.

Planstatus

Området er regulert til antikvarisk spesialområde i reguleringsplan for Strømsbuveien, Høyveien sør og Skibberheia, som ble vedtatt 19.02.1990.

Brannfare

I området er det allerede tatt et godt grep med å anlegge nedgravde avfallskonteinere. Her var det tidligere en lang rekke med plastdunker langs hele gaten, helt inntil husene. I et sentrumsnært område som her, representerer det en brannfare. Mange av husene er til utleieleiligheter, og de som bor her har ikke ansvar for renovasjonsdunkene.

Bebyggelsen langs Strømsbuveien er tett trehusbebyggelse, der mer enn 20 bygninger ligger tettere enn 8 meter. De fleste av dem ligger så å si vegg i vegg.

Kittelsbukt- Moribakken

Historikk

I dette området lå bryggeriet. (bakre del av kjøpesenteret Amfi) Det var opprinnelig et brennevinsbrenneri, som ble nedlagt i 1832. Deretter ble det leid ut til bryggeri med øl og mineralvannsproduksjon helt frem til 1972.

Moribakken.

Parti av Gamle Kittelsbuktvei.

Bebyggelsen spenner fra siste halvdel av 1700-tallet i den nederste delen rundt Kittelsbuktvei og Moribakken. Bygningene på toppen langs Meyergata og Strømsbuveien ble bygd mot slutten av 1800-tallet.

Planstatus

Området er regulert til antikvarisk spesialområde i reguleringsplan for Strømsbuveien, Høyveien sør og Skibberheia, som ble vedtatt 19.02.1990.

Brannfare

Et godt brannforebyggende tiltak er allerede gjort ved at det er anlagt nedgravde renovasjonsanlegg. Det er en viss brannfare knyttet til renovasjonsdunker i slike tett bebygde områder.

Videre er området lite fremkommelig for brannbil. Veiene innimellom husene består av smug og trapper.

Gangdrag.

Minst 45 bygninger står nærmere hverandre enn 8 meter.

Kolbjørnsvik

Historikk

Kolbjørnsvik var en integrert del av Arendal havn, og 8 eiendommer i Kolbjørnsvik fikk bystatus mot slutten av 1700-tallet for å kunne nyte godt av de privilegier Arendal hadde fått som kjøpstad i 1723.

Det har vært flere verft og kraner i Kolbjørnsvik opp igjennom tidene. Det ble også drevet handel og håndverksbedrifter i Kolbjørnsvik. Etablering av sagbruk og småbedrifter på 1800-tallet førte til ytterligere fortetting av området med den bebyggelsen som ligger oppover Snappekleiv, Trommestadveien, langs heier og oppetter åser.

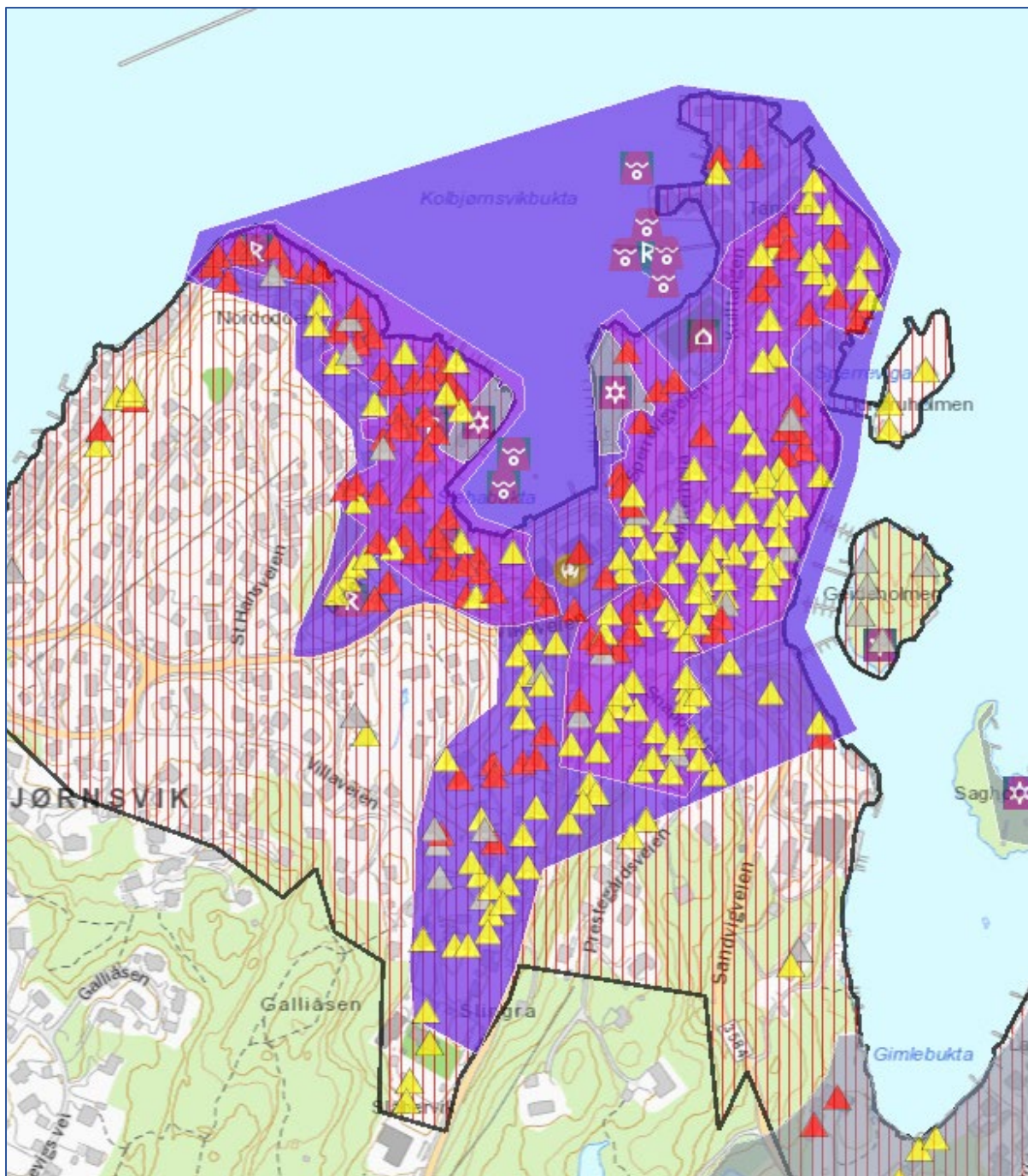

Utsnitt av Nedenes Amt II, fra ca. 1755. Kolbjørnsvik ble illustrert som et tettsted allerede den gang.

"Steinkaret"- fortøyningsfeste som ble benyttet av omkringliggende kraner. (bildet utlånt til Hisøybilder av Tore Voss Taraldsen)

Bebyggelsen består av store boliger for byborgerne og de som drev verftene og enkle boliger for håndverkere, sjøfolk og arbeidere. Det er registrert ca. 250 objekter i sefrak-registeret i området.

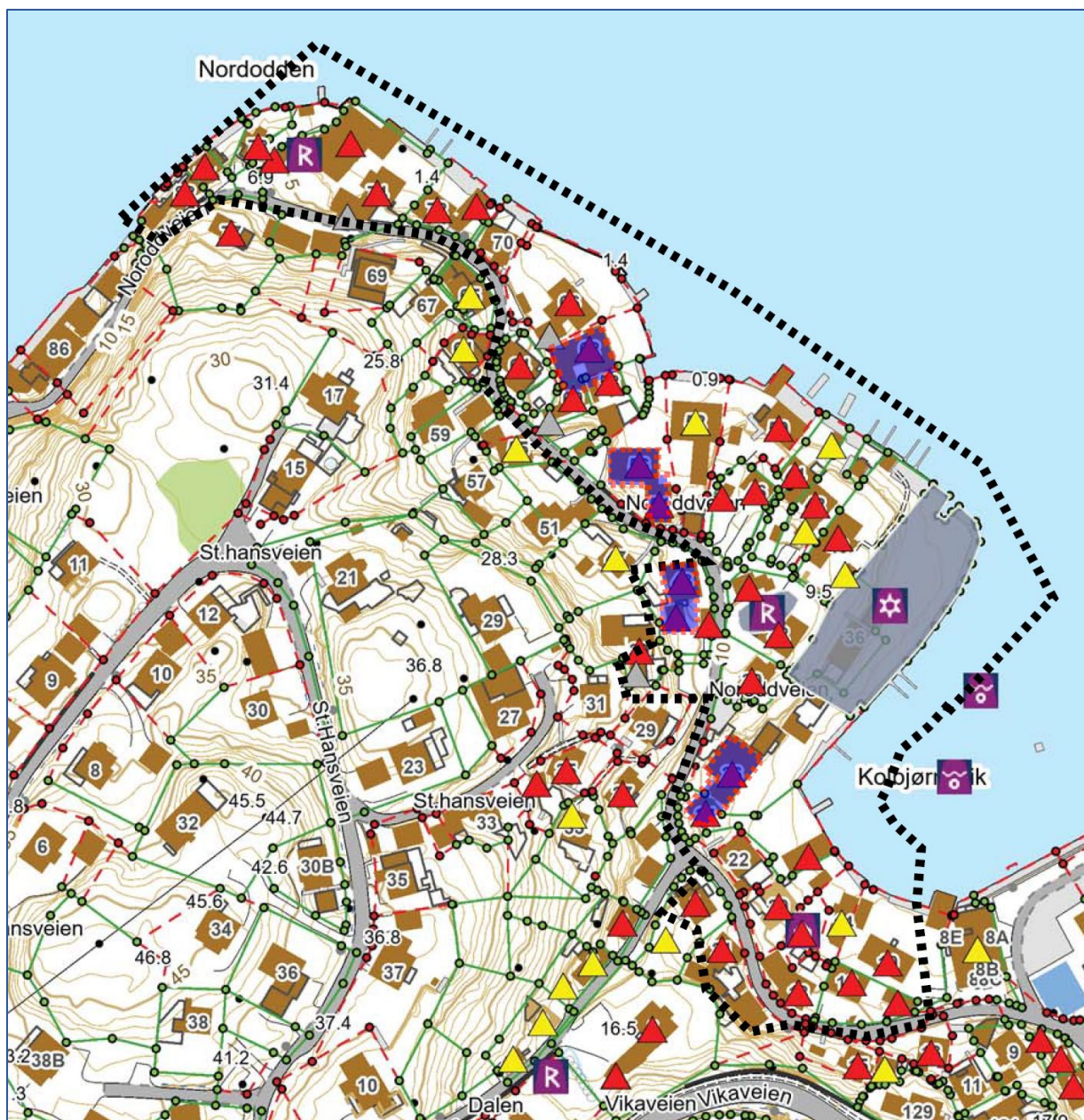
Kolbjørnsvik er registrert som brannsmitteområde i riksantikvarens kart. Store deler av bebyggelsen er oppført før 1850 (rød trekant). Et utall bygninger står tettere hverandre enn 8 meter.

Planstatus

Kolbjørnsvik er regulert til hensynssone kulturmiljø i områderegeringsplan for Gullsmedenga- Kolbjørnsvik- Gimle som ble vedtatt av Arendal bystyre 30.05.2013. Det er en freda bygning i området, Noroddveien 16, gnr. 308, bnr. 43, der tømmeret er tidfestet til første halvdel av 1600-tallet.

Brannfare

Her er det flere klynger der tettheten innfrir riksantikvarens kriterier for tett trehusbebyggelse. Den eldste og mest autentiske bebyggelsen ligger i Noroddveien. Det er svært mange bevaringsverdige bygninger i området, hvorav mange har opprinnelse tilbake til både 16- og 1700-tallet.

Noroddveien. De markerte bygningene har særlig høy alder, og er også svært autentiske. Det er minst 40 bygninger som ligger svært tett innenfor det markerte området.

Sperrevigveien og Sukkerheia. Det er over 70 bygninger i de to markerte områdene, som står svært nærme hverandre.

Merdø

Historikk

Merdø er en del av uthavnsbassenget ut mot havet. De første beboerne på Merdø var strandsittere, som levde av handel og service overfor skuter i frakt mellom Vest-Europa og Østersjøen. Folketallet på Merdø økte fra 20-30 personer i første halvdel av 1600-tallet til 165 personer på det meste i 1875.

Bebyggelsen er fordelt på 3 områder; østre Merdø, Frem- Merdø (Midtmerdø) og vestover mot Nabben, vestre Merdø. Bebyggelsen i Frem-Merdø brant i 1871, men ble raskt gjenreist. På Østre Merdø ligger Merdøgaard, et gammelt skipperhus som er bevart og i bruk som museum. På vestre Merdø er det noen bygninger igjen med opprinnelse fra 1600-tallet.

Merdø med Tollboden midt i bildet

Frem-Merdø

Merdøgaard Museum

Planstatus

Merdø er regulert til bevaring i reguleringsplan for Havsøya-Sandvigen-Torjusholmen-Rægevik-Rævesand-Gjessøya-Merdø, del 1: Merdø.

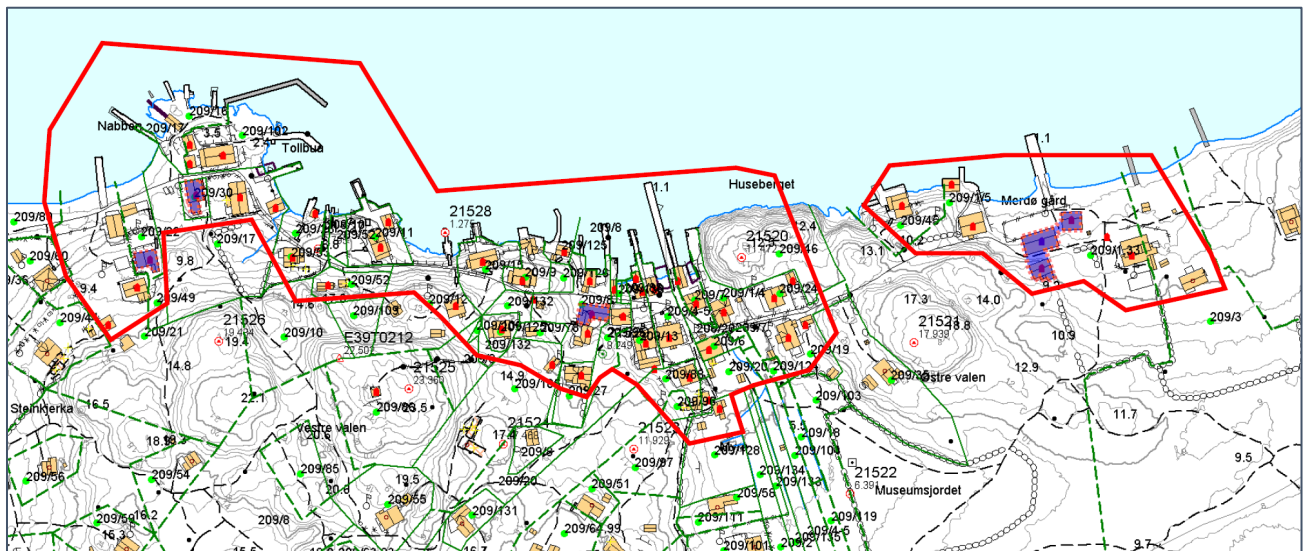
Brannfare

Trehusbebyggelse med tilnærmet nasjonal interesse.

Freda bygning, hovedbygningen på Merdø Gård, gnr. 209, bnr. 1. Det hører en sjøbod og et geitefjøs til anlegget, men disse er ikke fredet.

Midt på øya ligger en klynge med mer enn 18 bygninger, med kortere avstand enn 8 meter fra hverandre. Det er også en annen litt mindre klynge litt lenger vest, der det er svært gamle bygninger.

Merdø mottok midler til tiltak allerede i 2015, og det er installerte branneteksjon med direkte varsling til brannvesenet i de fleste husene. Anlegget må driftes og vedlikeholdes.

Følgende eiendommer prioriteres, fra vest mot øst;

Kamperhaug; gnr. 209, bnr. 22, 1600-tallet

Loshuset; gnr. 209, bnr. 30

Gnr. 209, bnr. 8 (Stenbergs)

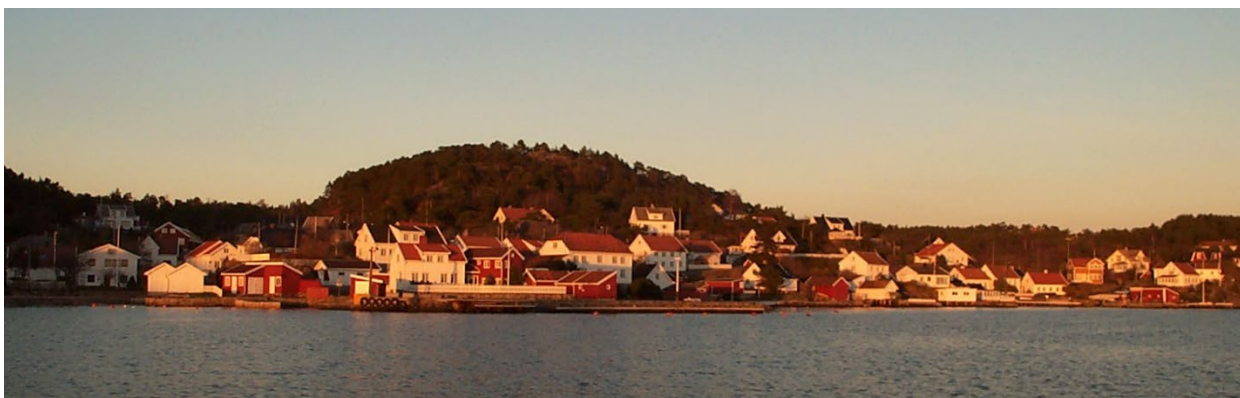
Museet, gnr. 209, bnr. 1, hovedhus, sjøbu og geitefjøs

Revesand

Historikk

Revesand er del av et større, sammenhengende bebygd område langs hele sørvestre Tromøya og østpynten av Hisøy. Det er historisk bebyggelse knyttet til Merdøbassenget, og Merdøs rolle som uthavn.

De første strandsitterne var bosatt i Revesandsområde i 1595. Revesand, Rægevig og Torjusholmen er preget av gammel bebyggelse. Husene ligger tett i grupper eller på rekke, tilpasset natur og grenseforhold med tilhørende sjøboder og uthus ved de mange bryggene.

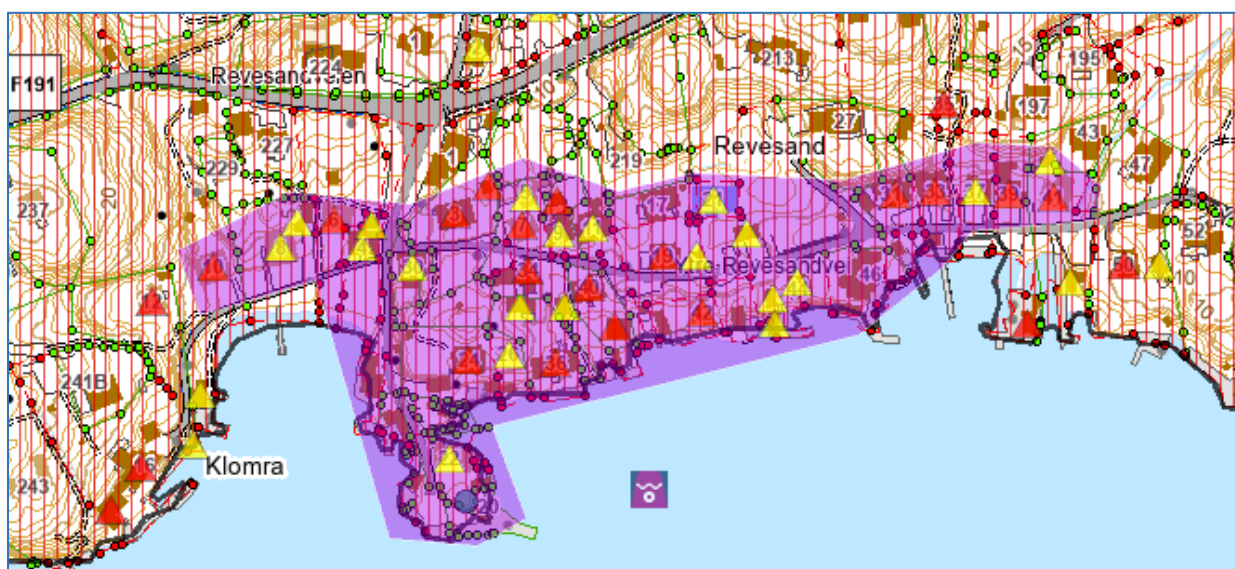

Det tetteste partiet av Revesand sett fra sjøen.

Det tetteste område på Revesand.

De fleste av de yrkesaktive på Revesand hadde sjøfartsrelaterte yrker. Skutene seilte naturlig inn "vestregabet" og la seg til på Revesandfjorden hvor det var god plass og flere gode oppankringsplasser.

Utsnittet viser tettheten av kulturminner i Revesand, som er lagt inn som brannsmitteområde i riksantikvarens kart over «tett trehusbebyggelse» (lilla markering).

Planstatus

Revesand er regulert til antikvarisk spesialområde i reguleringsplan for Rægevik – Revesand, som ble vedtatt 26.06.1985. Det er satt i gang planarbeid for uthavnsområdet; Havsøya-Sandvigen-Torjusholmen-Rægevig-Revesand-Gjessøya-Merdø i 2017. Revesand er beskrevet som uthavn i kommunedelpen for kulturminner, og området skal prioriteres for ny regulering ifølge handlingsdelen.

Brannfare

Her er det flere mindre klynger av 5-10 objekter som står nærmere hverandre enn 8 meter. Det er mer enn 30 objekter, men delt opp i klynger av 5-10 objekter.

Eventyrhuset, som har svært høy alder, ligger like utenfor klynga som innfrir riksantikvarens kriterier for tetthet til venstre for den markerte klynga i kartutsnittet.

Sandviga

Historikk

Sandviga har vært en del av uthavnsmiljøet rundt Merdø, men skiller seg fra de andre stedene med både fyrstasjon og festningsverk. Den historiske bebyggelsen er knyttet til sjøfarten rundt hele Merdøbassenget.

Sandviga.

Sandviga hadde tollbod, fast losstasjon og handelsmenn som forsynte både den lokale befolkning og skutene. Det var flere skjenkestuer, bl.a. den som er omtalt i Jonas Lies

"Lodsen og hans hustru" når han forteller at ungdommen på Merdø dro til Sandviga på dans. Dette var det såkalte "Persens hus", senere "Wesselstuen", som skal være oppført i 1647.

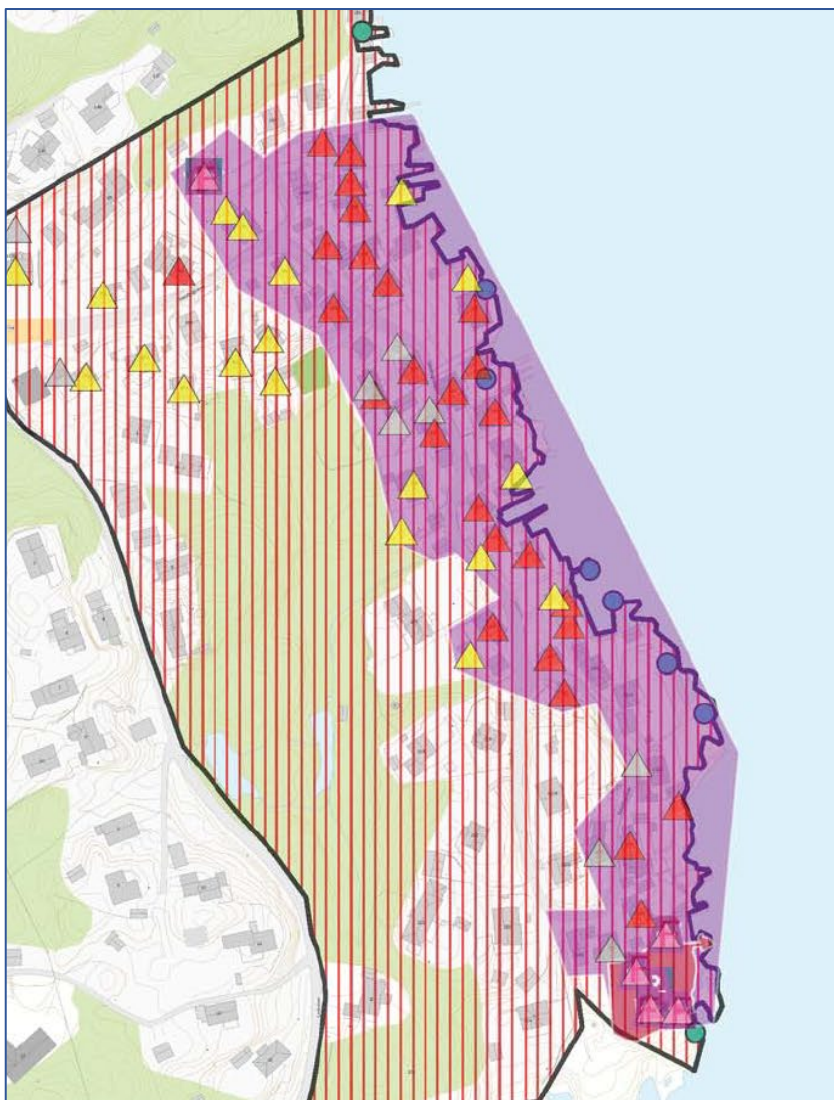

Sandvigen, "Wesselstuen" er det gule huset midt i bildet.

Sandvigodden fyr. Foto: Riksantikvaren.

Sandvigodden fyrstasjon ble anlagt i 1844. Anlegget omfatter to fyr, bolig, uthus og naust. Stasjonen ble opprettet samtidig med Store og Lille Torungen fyrstasjoner.

Kartutsnittet viser alle kulturminner som er registrert i Sandvigen. Sefrakregistreringene viser svært mange bygninger datert før 1850. (rød trekant)

Freda bygning har lilla markering helt øverst i kartutsnittet, og fyrstasjonen helt nederst.

Planstatus

Sandviga er uregulert, men satt av til hensynssone H570 kulturmiljø i kommuneplanen. Det er satt i gang planarbeid for uthavnsområdet; Havsøya-Sandvigen-Torjusholmen-Rægevig-Revesand-Gjessøya-Merdø i 2017. Sandviga er beskrevet som uthavn i kommunedelplan for kulturminner, og området skal prioriteres for ny regulering ifølge handlingsdelen.

Brannfare

Alle de 4 bygningene i tilknytning til Sandvigen fyrstasjon, gnr. 308, bnr. 5, er fredet. Fyrstasjonen ligger noe for seg selv i en klynge som ikke innfrir riksantikvarens kriterier for tetthet.

Sandvigveien 165, der den eldste delen trolig er fra 1600 tallet ble vedtaksfredet for å forhindre rivning i siste øyeblikk i 1999. Bygningen ligger litt i ytterkanten av klyngen med mer enn ca 50 bygninger, og mindre avstand enn 8 meter.

Sandvigveien 165

Markert område på kartet over innfrir riksantikvarens kriterier om tetthet. Vi ser at klyngen rundt Sandvigen fyr som vises nederst på kartet på forrige side faller utenom.

Narestø

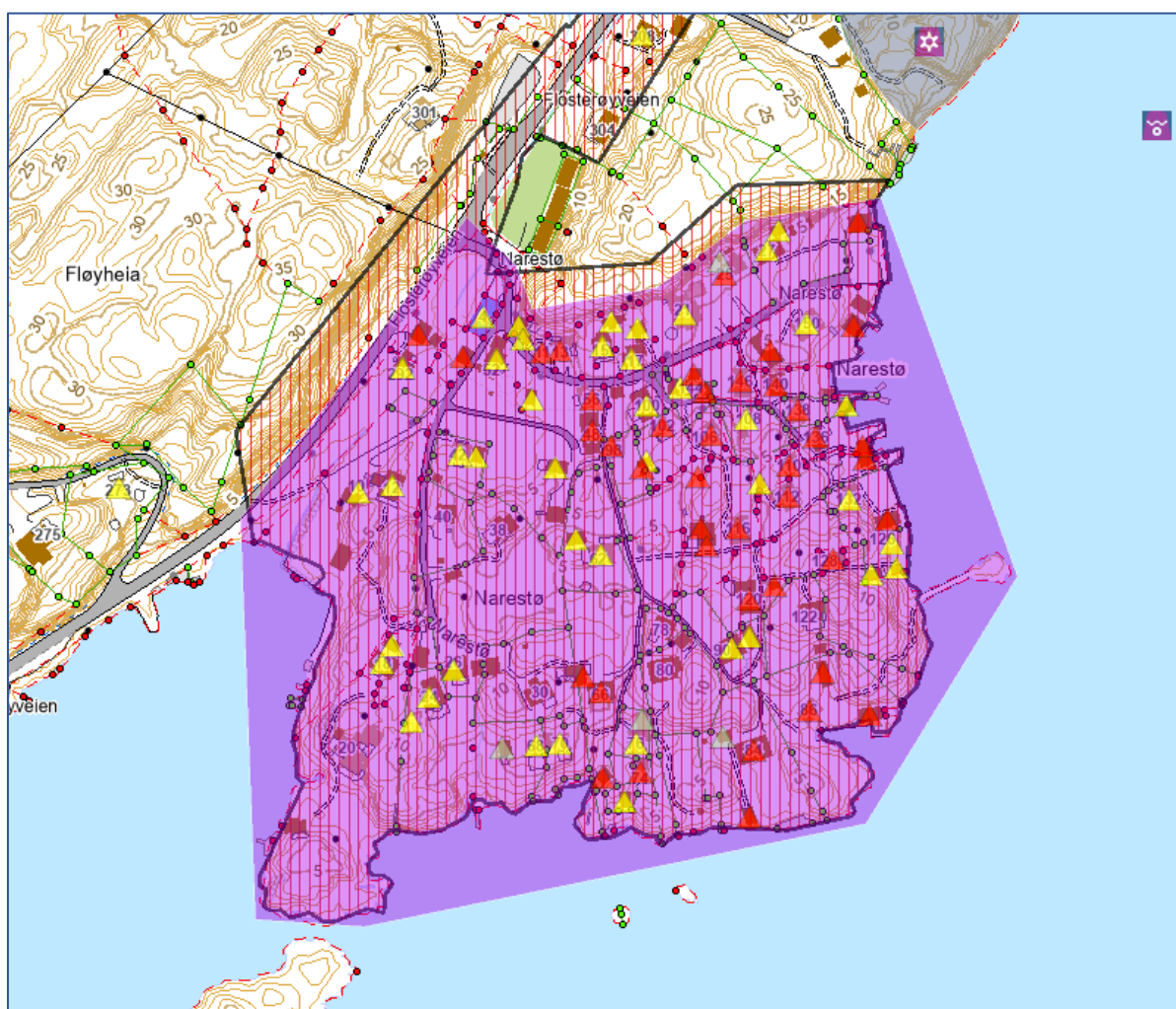
Historikk

Ifølge kommunedelplan for kulturminner, delrapport Uthavner, som ble vedtatt i 2020, flyttet sønnene på gårdene øvre og nedre Flosta ned til Narestø som strandsittere mot slutten av 1600-tallet. Til å begynne med gikk de på Jylland med små sandskuter for å handle korn.

Narestø.

Narestø var et såkalt "skysskifte" på 1700-tallet. Det innebar skyssplikt for embetsmenn og militære. Stedet måtte kunne tilby overnatting og bevertning både for embetsmennene og for skysskarlene. I siste halvdel av 1800-tallet hadde Narestø gjestgiveri, flere handelsmenn, poståpneri og skole.

Utsnittet viser tettheten av kulturminner i Narestø. Narestø er lagt inn som brannsmitteområde i riksantikvarens karter over «tett trehusbebyggelse» (lilla markering).

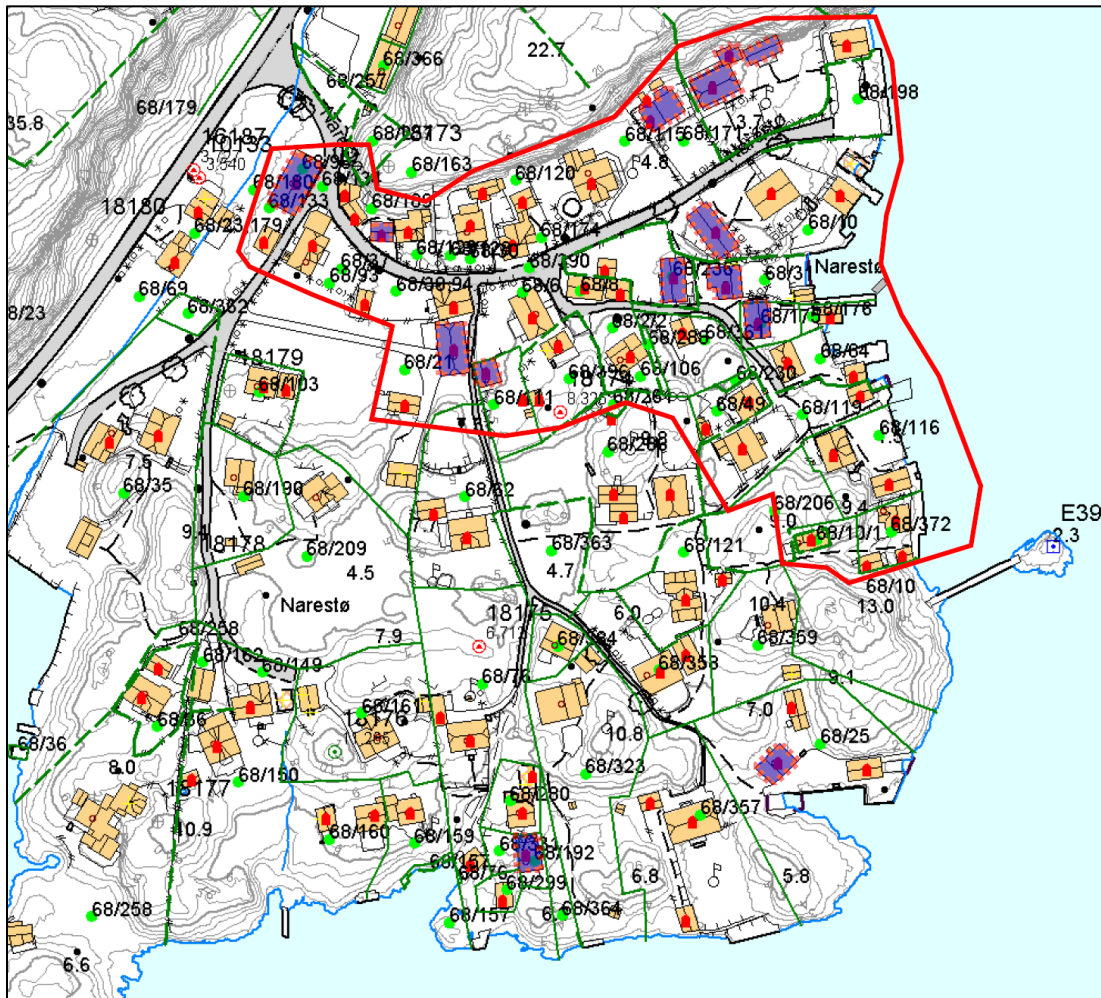
Planstatus

Narestø er regulert til antikvarisk spesialområde i reguleringsplan for Narestø – Flostaområdet, som ble vedtatt 13.10.1981. Narestø er beskrevet som uthavn i kommunedelplan for kulturminner, og området skal prioriteres for ny regulering ifølge handlingsdelen.

Brannfare

Det er satt i gang et samarbeid mellom velforeningen og kommunalteknikk for å få utplassert slukkeposter som beboerne selv kan betjene.

Mer enn 20 objekter står nærmere hverandre enn 8 meter. Det er ingen freda bygninger på Narestø.

Kartet viser de bygningene som har stor historisk interesse, og bør prioriteres i en evt. områdebrann med lilla markering.

Dersom det skulle oppstå en områdebrann må følgende eiendommer prioriteres;

Gnr. 68, bnr. 133, Skolen, 1862

Gnr. 68, bnr. 189, Ulevollen, 3 vinduers-hus, 1820, (godt bevart også inne)

Gnr. 68, bnr. 21, Gjestgiveri, 1750

Gnr. 68, bnr. 111, Lusø, gavlhus ca 1750

Gnr. 68, bnr. 171-172- Havgløtt, 1720

Gnr. 68, bnr. 45, Havna, 1851, hovedhus, bryggerhus og bu

Gnr. 68, bnr. 10, uthus m. svært gamle deler innvendig, 1700-tallet

Gnr. 68, bnr. 236, gavlhus, 1680

Gnr. 68, bnr. 31, gavlhus, beg. av 1700 tallet
Gnr. 68, bnr. 175, 176, Fredbo, 1680

Utenfor klynga:

gnr. 68, bnr.25, Losens hus, Odden, ca. 1720, Gjestgiveri for reisende.
Gnr. 68, bnr. 192, Neset, 1745, overnatting for skysskarlene når Narestø var «Skysskifte»

Kilder:

Kommunedelplan for sikring og videreutvikling av bevaringsverdig bebyggelse og områdene rundt, områdebeskrivelser. Arendal kommune 2003.
Kommunedelplan for kulturminner, delrapport; Uthavner. Arendal kommune 2020.
Sefrak-registreringer. Riksantikvaren.
Reguleringsplan for Gullsmedenga- Kolbjørnsvik – Gimle, planbeskrivelse. Arendal kommune 2013.